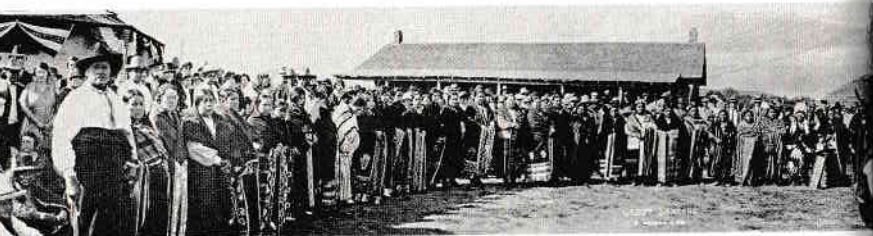

LBRIS

We know
books

DAVID GRANN

CRIMELE DIN OSAGE COUNTY

LUNA
FLOARE
ȘI ISTORIA
FBI

CUPRINS

PARTEA I
FEMEIA ÎNSEMNATĂ

1. Disparația	11
2. Accident sau crimă?	26
3. Regele din Osage Hills	36
4. Sub pământul rezervației	52
5. Discipolii diavolului	76
6. Ulmul de un milion de dolari	94
7. Acest lucru necurat	108

PARTEA A II-A
OMUL DOVEZILOR

8. Departamentul moravuri	133
9. Cowboy-i sub acoperire	145
10. Eliminând imposibilul	152
11. A treia persoană	160
12. O puzderie de oglinzi	167
13. Fiul unui călău	172
14. Ultimele cuvinte	188
15. Fața ascunsă	195
16. Pentru progresul biroului	203
17. Portretistul, gangsterul și omul cu dinamita	211
18. Situația jocului	220
19. Un trădător al propriului sânge	240
20. Așa să te ajute Dumnezeu!	262
21. La răcoare	276

22. Ținuturile fantomă.....	295
23. Un caz care nu a fost închis.....	312
24. Între două lumi.....	322
25. Manuscrisul pierdut.....	333
26. Sângele strigă după dreptate.....	339

Mulțumiri.....	353
O notă privind sursele.....	358
Surse de arhivă și inedite.....	360
Bibliografie selectivă.....	362
Sursele imaginilor.....	379

PARTEA I

FEMEIA ÎNSEMNATĂ

„Niciun rău nu amenința să tulbure acea noapte promițătoare, pentru că ea ascultase; nu se auzise nicio voce a răului; niciun țipăt de bufniță nu înfi-orase liniștea aceea deplină. Știa asta pentru că ascultase toată noaptea.”

JOHN JOSEPH MATHEWS, *Sundown*

1

Disparația

În aprilie, milioane de floricele acoperă dealurile amenințătoare și preriile vaste ale districtului Osage de pe teritoriul statului Oklahoma¹. Sunt panseluțe, flori de Grăsiță de iarnă și mici albăstrele. Scriitorul Osage John Joseph Mathews a remarcat că galaxia de petale lasă impresia că „zeii au aruncat cu confetti”².

În mai, atunci când coioții urlă sub o lună tulburător de mare, plantele mai înalte, precum telegraful sau rujii galbeni, încep să se ridice deasupra florilor mai mici, furându-le lumina și apa. Capetele micilor flori se lasă în jos, iar petalele lor se desprind, fiind purtate de vânt, și nu peste mult timp ajung să fie îngropate sub pământ. De aceea indienii Osage consideră luna mai perioada în care astrul selenar ucide florile.

Pe 24 mai 1921³, Mollie Burkhart, rezidentă a orașului Gray Horse din Oklahoma, înființat de cei din tribul Osage, a început să se teamă că uneia dintre cele trei surori ale ei, Anna Brown, i se

¹ Pentru mai multe informații privind legenda Lunii Floare în cultura amerindienilor Osage, vezi Mathews, *Talking to the Moon*.

² *Ibid.*, 61.

³ Descrierea dispariției Annei Brown și a ultimelor ei zile, pe când se afla în vizită în casa lui Mollie Burkhart, este realizată parțial pe baza declarațiilor martorilor oculari. Mulți dintre aceștia au discutat în repetate ocazii cu diferiți detectivi, atât de la FBI, cât și particulari. Acești martori au depus mărturii, de asemenea, în cadrul mai multor procese legale. Pentru mai multe informații, vezi arhivele de la NARA-CP și NARA-FW.

întâmplase ceva. În vârstă de 34 de ani și cu aproape un an mai mare decât Mollie, sora ei, Anna dispăruse cu trei zile în urmă. Anna se ducea adesea pe la „chefuri” – după cum le numeau cu dispreț cei din familie –, unde obișnuia să danseze și să bea cu prietenii până în zori. Dar de această dată trecuse o noapte întreagă, apoi încă una, iar Anna tot nu apăruse pe veranda din fața casei lui Molly, așa cum făcea de obicei, cu părul ei lung și negru ușor ciufulit și cu ochii întunecați strălucind ca niște mărgele de sticlă.

Annei îi plăcea să se descalțe la intrare, iar lui Mollie îi era dor de zgomotul liniștitor pe care-l făcea sora ei atunci când se mișca încet prin casă. În schimb, acum nu mai rămăsese decât liniștea – o liniște la fel de apăsătoare precum întinderea nemărginită a câmpiilor.

Mollie o pierduse deja pe sora ei, Minnie, cu aproape trei ani în urmă. Moartea acesteia venise pe neașteptate, totul petrecându-se cu o viteză fulgerătoare, șocantă și, deși doctorii o pusese pe seama „unei ciudate boli cronice”¹, Mollie avea îndoielile ei: Minnie avea doar 27 de ani și fusese întotdeauna o fată perfect sănătoasă.

La fel ca părinții lor, Mollie și surorile ei erau înscrise în registrul cadastral al indienilor Osage, ceea ce însemna că se numărau printre membrii luați în evidență ai tribului. De asemenea, asta însemna că dețineau o avere. La începutul anilor 1870, indienii Osage fuseseră strămutați de pe pământurile lor din Kansas într-o zonă cu teren arid și pietros – o rezervație nesemnificativă din partea de nord-est a Oklahomei –, doar ca să descopere, câteva decenii mai târziu, că pe acel teritoriu se aflau câteva dintre cele mai mari zăcămintele de petrol din Statele Unite. Pentru a obține acel petrol, prospectorii trebuiau să le plătească indienilor Osage redevențe și chirii. La începutul secolului XX, fiecare persoană înscrisă în registrul cadastral al tribului a început să primească trimestrial câte un cec. Suma a fost inițial de numai câțiva dolari, dar în timp,

¹ Citat din Franks, *Osage Oil Boom*, p. 117.

pe măsură ce tot mai mult țitei era extras, dividendele au crescut, devenind sute, apoi mii de dolari. Și în fiecare an plățile s-au mărit, practic, la fel ca pâraiele preriei, care se unesc pentru a forma râul Cimarron – cel lat și tulbure –, până ce membrii tribului ajunseră să acumuleze în total milioane și milioane de dolari. (Doar în 1923, tribul adunase mai mult de 30 de milioane de dolari, o sumă care în ziua de astăzi ar fi echivalentă cu 400 de milioane de dolari.)

Indienii Osage erau considerați cei mai bogați oameni din lume, având cele mai mari venituri pe cap de locuitor.

„Ascultați și vă minunați!”¹, exclama săptămânalul *Outlook* din New York. „În loc să moară de foame, indianul... se bucură de un venit regulat care-i face verzi de invidie pe bancheri.”

Publicul ajunsese să fie fascinat de prosperitatea tribului, care contrazicea imaginile indienilor americani din trecut, la primul contact brutal al acestora cu oamenii albi, păcatul originar în urma căruia se născuse această țară. Reporterii îi atâtau pe cititori cu tot felul de povești despre „plutocrații indieni Osage”² sau „milionarii roșii”³, cu vilele lor din cărămidă și teracotă, cu candelabrele și inelele lor cu diamante, cu blănurile scumpe și mașinile lor cu șofer. Un scriitor se declara uimit de faptul că fetele din tribul Osage mergeau la cele mai bune școli cu internat din regiune și purtau haine franțuzești somptuoase, de parcă „une très jolie demoiselle”⁴ nimerise întâmplător în această mică rezervație direct de pe bulevardele Parisului⁵.

În același timp, reporterii vânau orice indiciu legat de modul de viață tradițional al indienilor Osage, care părea să stimuleze imaginația publicului în privința „acestor sălbatici”. Într-un articol se

¹ Sherman Rogers, „Red Men in Gas Buggies”, *Outlook*, 22 august, 1923.

² Estelle Aubrey Brown, „Our Plutocratic Osage Indians”, *Travel*, octombrie 1922.

³ William G. Shepherd, „Lo, the Rich Indian!”, *Harper's Monthly*, noiembrie 1920.

⁴ „O preafrumoasă domnișoară” (fr.)

⁵ Estelle Aubrey Brown, „Our Plutocratic Osage Indians”.

menționa că „o mulțime de automobile scumpe înconjoară un mare foc de tabără, unde posesorii arămii ai acestora, înfășurați în pături viu colorate, pregătesc carnea în stilul lor primitiv”¹. Un alt articol relatează faptul că niște indieni Osage sosiseră la o ceremonie la care urmau să execute dansurile lor tradiționale într-un avion privat – o scenă pe care „nici măcar un scriitor talentat nu ar putea să o descrie, pentru că depășește orice imaginație”². Rezumând părerile publicului în privința indienilor Osage, *Washington Star* menționa: „Acea lamentare, «Vai de bieții indieni», ar trebui înlocuită în prezent cu «Îa te uită câți bani au pieile roșii»”³.

Gray Horse era una dintre cele mai vechi așezări ale rezervației. Aceste avanposturi – inclusiv Fairfax, un oraș mai mare din vecinătate, cu aproximativ 1 500 de locuitori, și Pawhuska, capitala districtului Osage, cu o populație de peste 6 000 de locuitori – păreau niște viziuni delirante. Străzile erau pline de cowboy gălăgioși, aventurieri, contrabandiști, prezicători, vraci, proscriși, șerifi americani, bancheri din New York și magnați ai petrolului. Automobilele treceau în viteză pe vechile poteci pentru cai, pavate acum, mirosul de combustibil acoperind parfumul preriilor. O mulțime de ciori se uitau în jos de pe firele de telegraf. În oraș erau mai multe restaurante – promovate drept cafenele –, săli de operă și terenuri de polo.

Deși Mollie nu cheltuia excesiv, așa cum făceau mulți dintre vecinii ei, își construise o frumoasă casă din lemn, cu o mulțime de coridoare, în Gray Horse, lângă vechea locuință a familiei ei – o colibă din stâlpi legați între ei cu împletituri de nuiele, cu covorașe țesute și scoarță de copac. Deținea mai multe mașini și avea o echipă mare de servitori, niște „linge-blide” – cum îi numeau în batjocură localnicii pe lucrătorii nomazi care-i slugăreau pe indieni. Servitorii erau adesea negri sau mexicani, iar la începutul

¹ Elmer T. Peterson, „Miracle of Oil”, *Independent* (N.Y.), 26 aprilie 1924.

² Quoted in Harmon, *Rich Indians*, p. 140.

³ *Ibid.*, 179.

anilor '20, un vizitator al rezervației și-a exprimat disprețul că „până și albi”¹ îndeplineau „toate sarcinile domestice pe care niciun Indian Osage nu se deranja să le facă”.

Mollie era una dintre puținele persoane care o văzuseră pe Anna înainte ca aceasta să dispară.

În ziua aceea, pe 21 mai, Mollie se trezise înainte de ivirea zorilor – un obicei dobândit de pe vremea în care tatăl ei se ruga în fiecare zi Soarelui.

Era obișnuită cu acel cor matinal al ciocârlilor de câmp, al fluterarilor de munte și cocoșilor de prerie, acum acoperit de țăcănitul infernal al forezelor care găureau pământul.

Spre deosebire de numeroșii ei prieteni, care evitau portul tradițional Osage, Mollie mergea mereu înfășurată într-o pătură indiană. De asemenea, ea nu-și aranja părul în stil bob, ci își lăsa părul lung și negru să-i fluture bogat pe spate, punându-i în valoare chipul nespus de frumos, cu pomeți înalți și ochi mari, câprui.

Soțul ei, Ernest Burkhart, se trezi odată cu ea. Un bărbat alb, în vârstă de 28 de ani, acesta avea frumusețea brută a unui figurant dintr-un film western: păr șaten, tuns scurt, ochi de un albastru-cenușiu și bărbie pătrată.

Doar nasul lui tulbura acest portret – arăta de parcă ar fi încasat câțiva pumni într-o încăierare într-un bar. Crescut în Texas, fiu al unui fermier sărac, care cultiva bumbac, fusese vrăjit de poveștile despre dealurile districtului Osage – acel vestigiu al frontierei americane pe care cowboy-i și indienii încă îl mai cutreierau.

În anul 1912, la 19 ani, își împachetase hainele într-un sac, la fel ca Huck Finn, care fugise din ținutul natal, și plecase să locuiască împreună cu unchiul său, un crescător de vite autoritar, pe nume William K. Hale, în Fairfax.

¹ Estelle Aubrey Brown, „Our Plutocratic Osage Indians”.

Mollie Burkhardt

„Nu era genul de bărbat care să-ți ceară să faci un anumit lucru – îți spunea, pur și simplu, să-l faci”¹, a zis odată Ernest despre Hale, care devenise tatăl lui surogat. Deși Ernest mai mult îndeplinea comisioane pentru Hale, lucra uneori și ca șofer de taxi. Așa o cunoscuse de fapt pe Mollie – ducând-o cu mașina prin oraș.

Lui Ernest îi cam plăcea să bea rachiu de contrabandă și să joace poker indian cu tot felul de bărbați dubioși, dar sub duritatea lui părea să existe un soi de tandrețe și o urmă de nesiguranță, iar Mollie se îndrăgostise ușor de el. Vorbitoare nativă a dialectului Osage, Mollie învățase ceva engleză în școală; cu toate acestea, Ernest învăța limba ei maternă până ce ajunsese să poată conversa cu ea.

Mollie suferea de diabet, iar Ernest avea grijă de ea atunci când o dureau articulațiile sau când o ustura stomacul de foame. După ce a auzit că un alt bărbat avea sentimente pentru Mollie, Ernest i-a mărturisit mormăind că nu putea trăi fără ea.

Nu le fusese ușor să se căsătorească.

Prietenii bădărani ai lui Ernest îl ridiculizau, spunându-i că era un „alb sub papucul unei muieri roșii”. Și deși cele trei surori ale lui Mollie se căsătoriseră tot cu bărbați albi, ea simțea totuși că datoria ei ar fi fost să accepte o căsătorie aranjată cu un bărbat din neamul Osage, la fel ca părinții ei. Dar cu toate astea, Mollie, a cărei familie avea convingeri religioase mixte – un amestec de ritualuri Osage și

Ernest Burkhardt

¹ *Oklahoma City Times*, 26 octombrie 1959.

practici catolice – nu putea înțelege de ce Dumnezeu i-ar fi permis să găsească dragostea doar pentru a i-o lua la scurt timp după aceea. Astfel, în 1917, ea și Ernest au făcut schimb de verighete, jurându-și dragoste eternă.

În 1921 aveau deja o fiică, Elizabeth, care împlinise doi ani, și un fiu, James, de opt luni, poreclit Cowboy. Mollie mai avea grijă și de bătrâna ei mamă, Lizzie, care se mutase în casa fiicei sale după moartea tatălui acesteia. Din cauza diabetului lui Mollie, Lizzie își făcea griji la un moment dat că aceasta avea să moară tânără, și începu să se roage de ceilalți copii ai ei să aibă grijă de ea. De fapt, Mollie era cea care avea grijă de ei toți.

Data de 21 mai ar fi trebuit să fie o zi încântătoare pentru Mollie. Îi făcea plăcere să se ocupe de musafiri și era gazda unui mic prânz. După ce se îmbracă, hrăni copiii. De multe ori, Cowboy avea dureri cumplite de urechi, iar ea îi sufla cu blândețe în fiecare ureche până când el se oprea din plâns. Obişnuită să-și păstreze mereu casa într-o ordine desăvârşită, Mollie împărţea acum tot felul de instrucţiuni servitorilor ei, pe măsură ce locuinţa se umplea de agitaţie, toţi alergând grăbiţi de colo colo – cu excepţia lui Lizzie, care se îmbolnăvisese şi stătea în pat. Mollie îl rugă pe Ernest să o sune pe Anna şi să o întrebe dacă putea să vină să aibă grijă de Lizzie. Anna, cea mai mare dintre surorile ei, avea un statut special în ochii mamei sale şi, chiar dacă Mollie era cea care avea grijă de Lizzie, Anna, în ciuda impetuozităţii ei, era răsfăţata bătrânei.

Atunci când Ernest i-a spus Annei că mama ei avea nevoie de ea, aceasta a promis să ajungă cât de repede acolo, cu un taxi. Anna a sosit, într-adevăr, la scurt timp după aceea, purtând nişte pantofi de un roşu aprins, o fustă, o pătură indiană asortată şi o poşetă din piele de aligator. Înainte de a intra, şi-a pieptănat în grabă părul ciufulit de vânt şi şi-a pudrat faţa.

Mollie (în dreapta) cu surorile ei:
Anna (în centru) şi Minnie

Oricum, Mollie a observat că mersul Annei era nesigur şi că limba i se împleticea când vorbea. Anna băuse.

Mollie nu-şi putea ascunde nemulţumirea. Câţiva oaspeţi sosiseră deja. Printre aceştia erau şi doi dintre fraţii lui Ernest: Bryan¹ şi Horace Burkhart, care, ademeniţi de aurul negru, se mutaseră în districtul Osage, adesea ajutându-l pe Hale la ferma acestuia. Una dintre mătuşile lui Ernest, care arunca mereu vorbe de ocară cu tentă rasistă la adresa indienilor, venise de asemenea în vizită şi ultimul lucru de care avea nevoie Mollie era ca Anna să pună gaz pe foc, stârnind-o pe capra aceea bătrână.

Anna se descălţă de pantofi şi începu să se dea în spectacol. Scoase din poşetă o sticlă şi o deschise, răspândind în jur un miros

¹ Prenumele său de botez era Byron, dar el prefera să fie numit Bryan. Pentru a evita confuziile, am folosit „Bryan” pe parcursul întregului text.

înțepător de whisky de contrabandă. Insistând că trebuia să golească sticluta înainte ca autoritățile să o prindă – pentru că era anul în care Prohibiția fusese instaurată la scară națională –, le oferi oaspeților o înghițitură din ceea ce ea numea „cel mai bun alcool ilegal“.

Mollie știa că Anna fusese foarte tulburată în ultima vreme. Divorțase recent de soțul ei, un localnic pe nume Oda Brown, care se ocupa cu creșterea cailor. De atunci, Anna își petrecea din ce în ce mai mult timp în orașele înfloritoare și tumultuoase ale rezervației, care se dezvoltaseră uimitor, oferind atât adăpost, cât și distracție lucrătorilor din industria petrolieră – orașe precum Whizbang, unde, după cum se spunea, oamenii sfredeau toată ziua și se făceau criță noaptea.

„Toate forțele răului și risipei pot fi găsite aici“¹, raporta un oficial al guvernului american. „Jocuri de noroc, beții, adulter, înșelăciuni, jafuri, crime.“

Anna devenise fascinată de locurile aflate la capetele întunecate ale străzilor: localuri care păreau în regulă la exterior, dar în care existau camere secrete, pline cu sticle sclipitoare de alcool de contrabandă. Una dintre servitoarele ei le-a spus mai târziu autorităților că Anna bea foarte mult whisky și că avea „un comportament libertin în preajma bărbaților albi“².

Acasă la Mollie, Anna începu să flirteze cu fratele mai tânăr al lui Ernest, Bryan, cu care mai ieșise în trecut. Acesta era mai posac decât Ernest, avea părul rar și lins, pieptănat peste cap, și niște ochi de nepătruns, cu picățele gălbui. Un polițist care-l cunoștea l-a descris ca fiind un biet argat. Atunci când Bryan a întrebat-o pe una dintre fetele care serveau la masă dacă voia să-l însoțească în seara aceea la un club, ca să danseze, Anna i-a spus că avea să-l omoare dacă își făcea de cap cu altă femeie.

¹ Afirmația îi aparține lui H.S. Traylor, U.S. House Subcommittee on Indian Affairs, *Indians of the United States: Investigation of the Field Service*, p. 202.

² După cum raportează Tom Weiss și John Burger, 10 ianuarie 1924, FBI.

Între timp, mătușa lui Ernest bombănea furioasă, destul de tare ca să poată fi auzită de toți cei prezenți la masă. Își manifesta față în față nemulțumirea că nepotul ei se căsătorise cu o piele roșie. Era ușor pentru Mollie să riposteze subtil, pentru că una dintre servitoarele mătușii lui Ernest era albă – ceea ce arăta fără echivoc care era ordinea socială a orașului.

Anna continuă să pună gaz pe foc. Se certă cu oaspeții, se certă cu mama ei și se certă cu Mollie. „Băuse mult și avea chef de gălceavă. Nu puteam înțelege ce spunea, dar se certau, cu siguranță“¹, le-a dezvăluit o servitoare mai târziu autorităților. Apoi adăugase: „Au avut mult de furcă atunci cu Anna, iar mie mi se făcuse frică“.

În seara aceea, Mollie se gândi să se ocupe de mama ei, în timp ce Ernest îi duse pe oaspeții lor în Fairfax, la opt kilometri spre nord-vest, urmând a se întâlni cu Hale pentru a vedea *Bringing Up Father*², un muzical despre un emigrant irlandez sărac, care câștigă un milion de dolari la loterie și încearcă din răspuț să accedă în înalta societate. Bryan, care își pusese pălăria de cowboy și se uita pe sub borul acesteia cu ochii lui iscoditori, ca de pisică, se oferă să o conducă pe Anna acasă cu mașina.

Înainte de plecarea lor, Mollie îi spală hainele Annei, îi dădu ceva de mâncare și se asigură că sora ei era destul de trează ca să se poată comporta așa cum era de obicei – spirituală și încântătoare. Mai stătută puțin împreună, împărțind un moment de calm și reconciliere.

Apoi Anna își luă rămas-bun înainte de a pleca, zâmbetul ei dezvăluind strălucirea unui dinte de aur.

Cu fiecare noapte care trecea, Mollie devenea din ce în ce mai îngrijorată. Bryan insistă că el o duse pe Anna direct acasă cu

¹ Mărturia Marthei Doughty în fața marelui juriu, NARA-FW.

² „Educându-l pe tata“ (n.tr.)